

DEEL 4

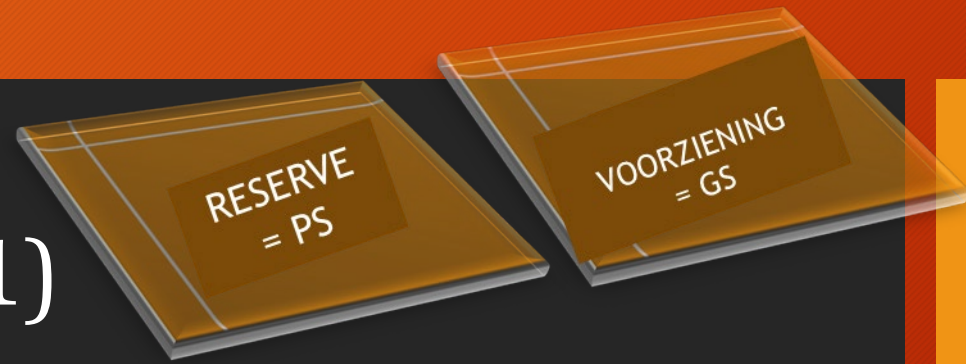
1

P&C sessie
StatenlidNU
Henk Boshove
16 mei 2024

Leg als Staten/Statenlid de koppeling tussen
reserves/voorzieningen/ risico's
en
programma/beleid doelen

Reserves & Voorzieningen ..en relatie met de inhoud (1)

2

P&C sessie
StatenlidNU
Henk Boshove
16 mei 2024

Hebben jullie bewust veel of weinig reserves & voorzieningen of is dat toeval?
Begrijpen jullie ze als PS/Statenlid?

Heb je als PS scherp waarvoor jullie de reserves & sommige voorzieningen gebruiken?
Zijn jullie uitgangspunten/kaders/spelregels nog actueel & worden ze goed toegepast?

Kernvraag: Weet je als PS wat je mee kunt en mag ?
Doen jullie reserves en specifieke voorzieningen ook waarvoor ze bedoeld zijn?

Worden reserves en voorzieningen vanuit PS perspectief gezien goed toegelicht?
(op zichzelf EN in samenhang met relevante delen van begroting & jaarstukken)

Is het meerjarige inzicht in (verwachte) ontwikkeling per individuele reserve/voorziening concreet aanwezig in jullie jaarstukken en begroting? MET GOEDE INHOUDELIJKE TOELICHTING?

Reserves & Voorzieningen

..en relatie met de inhoud (2)

3

P&C sessie
StatenlidNU
Henk Boshove
16 mei 2024

Bestemmingsreserves en voorzieningen (uitzonderingen daargelaten) hebben altijd een relatie met de inhoud

Qua systematiek
Inhoudelijk
Meerjarig

Met jullie beleidsprogramma's & beleidsdoelen, met financiële deel
Jaarstukken/begroting, met de paragrafen

Probeer die relatie te leggen én anders.. LAAT HET JE GOED UITLEGGEN!
Bijvoorbeeld als PS gezamenlijk in een thema sessie voorafgaand aan de Jaarstukken
of de Begroting

Belangrijk -> zorg dat het vanuit jullie perspectief duidelijk wordt toegelicht IN de
jaarlijkse P&C documenten

Reserves & Voorzieningen ..en relatie met de inhoud (3)

Wat maakt het uit voor PS
of er relatief / absoluut
zeer weinig
Zeer veel
bestemmingsreserves zijn?

4

P&C sessie
StatenlidNU
Henk Boshove
16 mei 2024

Provincie **Gelderland**, begroting 2023)

8 bestemmingsreserves, totale
omvang circa € 4,3 miljard

Provincie **Drenthe**, begroting 2023

Circa 20 bestemmingsreserves,
totale omvang circa € 0,4 miljard

Provincie **Groningen**, begroting 2023)

Circa 15 bestemmingsreserves,
totale omvang circa € 0,6 miljard

Provincie **Overijssel**, begroting 2023)

Circa 15 bestemmingsreserves,
totale omvang circa € 0,8 miljard

Provincie **Noord-Brabant**, begroting 2023)

circa 20 bestemmingsreserves,
totale omvang circa € 3,8 miljard

Provincie **Utrecht**, begroting 2023

Circa 20 bestemmingsreserves,
totale omvang circa € 0,3 miljard

Provincie **Fryslân**, begroting 2023)

Circa 25-30 bestemmingsreserves,
totale omvang circa € 0,8 miljard

Provincie **Flevoland**, begroting 2023

Circa 30 bestemmingsreserves,
totale omvang circa € 0,3 miljard

Provincie **Zeeland**, begroting 2023

Circa 30 bestemmingsreserves,
totale omvang circa € 0,15 miljard

Provincie **Zuid-Holland**, begroting 2023

Circa 30 bestemmingsreserves,
totale omvang circa € 0,8 miljard

Provincie **Limburg**, begroting 2023

Circa 30 bestemmingsreserves,
totale omvang circa € 1,5 miljard

Provincie **Noord-Holland**, begroting 2023

52 bestemmingsreserves, totale
omvang circa € 0,6 miljard

Reserves & Voorzieningen

..en relatie met de inhoud (4)

5

P&C sessie
StatenlidNU
Henk Boshove
16 mei 2024

Onderhoud openbare ruimte = jaarlijkse zeer grote kostenpost bij provincies. Kijk niet alleen naar het desbetreffende programma, ook naar paragraaf Kapitaalgoederen én Reserves/voorzieningen

Flevoland heeft bijv. diverse voorzieningen voor de egalisatie van kosten van Niet Jaarlijks Onderhoud

Tabel 3.20: Verloop voorzieningen

	Boekwaarde per 1 januari 2022	Toevoeging 2022	Onttrekking 2022	Boekwaarde per 31 december 2022
Niet jaarlijks onderhoud:	Uit Jaarstukken 2022			
- Infrastructuur	16.213	10.220	-12.816	13.617
- Vestigingen	449	100	-38	511
- NLE	467	100	-181	386
- Flevokust Haven	0	167	0	167
- Provinciehuis	2.503	472	-757	2.218
Totaal niet jaarlijks onderhoud	19.632	11.059	-13.792	16.900

Zo heeft **Drenthe** bijvoorbeeld diverse voorzieningen voor de egalisatie van kosten voor onderhoud

Nummer	omschrijving	Saldo 31-dec-2021	Saldo 31-dec-2022	Saldo 31-12-2023	Saldo 31-12-2024	Saldo 31-12-2025	Saldo 31-12-2026
Voorziening ter egalisering van kosten							
083173	Voorziening groot onderhoud provinciehuis	2.284.957	2.002.712	2.001.895	1.761.860	1.889.858	1.251.501
083177	Voorziening groot onderhoud Drents Museum	612.159	359.014	484.796	539.082	410.462	546.191
083182	Voorziening groot onderhoud Depot Drents Museum	222.721	214.540	251.992	293.353	335.140	41.788
083187	Voorziening groot onderhoud Huize Tetrode	74.661	85.226	85.226	85.226	85.226	85.226
083188	Voorziening Health Hub Roden	105.228	42.009	94.623	137.815	143.371	195.985
083189	Voorziening meerjaren onderhoud Steunpunten	443.000	272.978	244.265	262.665	353.107	253.876
Totaal voorzieningen ter egalisering van kosten		3.742.726	2.976.479	3.162.797	3.080.001	3.217.164	2.290.991

Uit Begroting 2023

Reserves & Voorzieningen ..en relatie met de inhoud (5)

6

P&C sessie
StatenlidNU
Henk Boshove
16 mei 2024

Zo heeft Fryslân bijvoorbeeld diverse bestemmingsreserves voor groot onderhoud wegen, water, gebouwen

Reserves per einde jaar						
Bedragen x € 1.000,-	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Bestemmingsreserve						
Groot onderhoud Wegen	14.495	14.817	9.056	10.143	7.967	6.820
Groot onderhoud Water	16.082	16.563	16.748	17.094	17.097	16.533
Groot onderhoud Gebouwen	1.916	1.189	541	756	510	697

Noord-Holland heeft bestemmingsreserves voor groot onderhoud wegen & groot onderhoud vaarwegen

Naam van de reserve	Stand per 1-1-2022	Stand per 31-12
Programma 4 Bereikbaarheid		
Jaarstukken 2022		
Reserve Groot onderhoud wegen	28.688	31.477
Reserve Groot onderhoud vaarwegen	6.969	6.123

2026		
OD	Reserve (bedragen x € 1.000)	Eindsaldo
Beginsaldo		
Programma 4 Bereikbaarheid		
Begroting 2024, jaarschijf 2026		
4.4.5	Reserve Groot onderhoud wegen	12.106
4.4.6	Reserve Groot Onderhoud Vaarwegen	49

Als je bestemmingsreserves hebt dan is dat

of een extra buffer

Of een spaarpot

Heeft impact op begroting (risico's / flexibiliteit / etc.)

Reserves & Voorzieningen ..en relatie met de inhoud (6)

7

P&C sessie
StatenlidNU
Henk Boshove
16 mei 2024

Zuid-Holland heeft Egalisatie Reserve Beheer en Onderhoud die sterk is opgelopen in voorgaande jaren (tot € 81 mln.) en waar op basis van de begroting 2024 de komende jaren grote onttrekkingen uit plaats zullen vinden

Onderwerp (bedragen x € 1.000)	Saldo per 31-12- 2021	Saldo per 31- 12-2022	Toevoegingen 2023	Onttrekkingen 2023	Saldo per 31-12- 2023	Saldo per 31-12- 2024	Saldo per 31-12- 2025	Saldo per 31-12- 2026
Egalisatiereserve beheer & onderhoud	72.274	81.789	13.367	1.237	93.918	72.845	56.396	44.184

Utrecht had een stevige Egalisatie Reserve Beheer en Onderhoud (vaar)wegen eind 2021 van € 28 mln. Op basis van de begroting 2023 is deze reserve vanaf 2023 vrijwel nihil door een vrijval in 2022 van € 22 mln.

Staat van Reserves									
Omschrijving	Saldo 31-12-2021	Saldo 31-12-2022	2023 Bij	2023 Af	Saldo 31-12-2023	Saldo 31-12-2024	Saldo 31-12-2025	Saldo 31-12-2026	
Beheer en Onderhoud (vaar)wegen	28.026	5.447	3.000	7.412	1.035	701	367	33	

Beheer en onderhoud meerjarig gepland (x €1 miljoen)

Beheer en onderhoud meerjarig gepland (wegen)	2022	2023	2024	2025
A. Vervangingsinvesteringen wegen (PMO)	€ 47,5	€ 73,6	€ 59,3	€ 9,4
B. Groot onderhoud gepland	€ 18,9	€ 20,6	€ 4,0	€ 3,0
C. Projecten reserve kap. lasten VIK v/h Res. GO	€ 0,3	€ 0,6	€ 0,7	€ 2,1
D. Vast onderhoud wegen	€ 7,1	€ 6,9	€ 7,3	€ 7,3
E. Gebiedscontracten (GBC1 t/m GBC7)	€ 36,9	€ 37,5	€ 38,4	€ 38,6
F. Tunnels	€ 5,6	€ 4,9	€ 4,9	€ 4,9
G. DVM-areaal wegen	€ 5,5	€ 4,7	€ 4,0	€ 4,0
H. Planmatig onderhoud gebouwen	€ 1,2	€ 1,2	€ 1,2	€ 1,2
I. Correctief onderhoud gebouwen	€ 0,3	€ 0,3	€ 0,3	€ 0,3
Totaal onderhoud kapitaalgoederen	€ 123,4	€ 150,1	€ 120,0	€ 70,8
Waarvan activa met een maatschappelijk nut	€ 47,5	€ 73,6	€ 59,3	€ 9,4

Beheer en onderhoud meerjarig gepland (vaarwegen)	2022	2023	2024	2025
A. Vervangingsinvesteringen vaarwegen	€ 8,2	€ 26,4	€ 10,0	€ 24,4
B. Projecten reserve kap. lasten v/h Res. GO	€ 1,5	€ 2,1	€ 0,4	€ 0,4
C. Variabel onderhoud vaarwegen	-€ 0,1	-€ 0,1	-€ 0,1	-€ 0,2
D. Beheer vaarwegen	€ 1,2	€ 1,3	€ 1,3	€ 1,3
E. Vast onderhoud vaarwegen	€ 3,4	€ 3,4	€ 3,4	€ 3,4
F. Gebiedscontracten (GBC1 t/m GBC7)	€ 6,6	€ 6,6	€ 6,6	€ 6,6
G. DVM-areaal vaarwegen	€ 1,9	€ 1,9	€ 1,7	€ 1,5
Totaal onderhoud kapitaalgoederen	€ 22,8	€ 41,7	€ 23,4	€ 37,5
Waarvan activa met een maatschappelijk nut	€ 8,2	€ 26,4	€ 10,0	€ 24,4

Vergeet de paragrafen niet (1)

8

P&C sessie
StatenlidNU
Henk Boshove
16 mei 2024

De paragrafen. Vaak een schat aan informatie. Bijvoorbeeld de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen

Noord-Holland

Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen

Totaaloverzicht onderhoud wegen en vaarwegen

MET

uitsplitsing naar sub categorieën

EN

totaal inzicht in vervangingsinvesteringen

Vergeet de paragrafen niet (2)

9

P&C sessie
StatenlidNU
Henk Boshove
16 mei 2024

Samenvatting				
	2023	2024	2025	2026
Onderhoud wegen (incl. steunpunten)				
Lasten	18.901.371	15.146.371	14.612.947	14.612.947
Vaarwegen				
Onderhoud vaarwegen (incl. steunpunten en woningen)				
Lasten	1.842.929	1.841.929	1.857.804	1.865.354
Gebouwen				
Onderhoud provinciehuis				
Lasten, storting in de voorziening	339.317	339.317	339.317	339.317
Lasten dagelijks onderhoud	311.441	320.057	320.057	320.057
Onderhoud Drents Museum (incl. Huize Tetrode)				
Lasten, storting in de voorziening	161.693	161.693	161.693	161.693
Lasten dagelijks onderhoud	232.400	238.210	238.210	238.210
Onderhoud Depot Drents Museum				
Lasten, storting in de voorziening	41.787	41.787	41.787	41.787
Lasten dagelijks onderhoud	44.804	47.072	47.072	47.072
Accomodatie Steunpunten				
Lasten, storting in de voorziening	137.500	137.500	137.500	137.500
Lasten dagelijks onderhoud	63.500	63.500	63.500	63.500

Drenthe

Paragraaf onderhoud
Kapitaalgoederen

Categorieën activa en
soort onderhoud

Geen investeringen in
tabel

Vergeet de paragrafen niet (3)

10

P&C sessie
StatenlidNU
Henk Boshove
16 mei 2024

Meerjarenraming Beheer, Onderhoud en Vervanging Wegen, Vaarwegen en Kunstwerken					(x € 1 miljoen)
	2023	2024	2025	2026	2027
<i>Structureel</i>					
- Beheer en dagelijks onderhoud	13,8	13,9	13,8	13,8	13,8
- Groot onderhoud (Voorziening Beheer en Onderhoud)	21,8	21,9	21,9	22,0	22,0
	35,6	35,7	35,8	35,8	35,8
<i>Vervangingsinvesteringen</i>					
- Vervangingsinvesteringen Wegen	9,7	0,8	0,0	0,0	0,0
- Kanaal Almelo de Haandrik Oeverbeschoeiing	3,9	3,0	3,0	3,0	3,0
- Vervangingsinvesteringen 2020-2027 (1)	0,4	1,7	5,4	5,4	5,4
	14,0	5,4	8,4	8,4	8,4

(1) Jaarlijks is er voor vervangingsinvesteringen € 8 mln incl. jaarlijkse indexering gereserveerd. Voor de periode 2023-2027 zijn nog niet alle bedragen toegewezen. De vervangingsinvesteringen 2024-2027 worden meegenomen in het beheerplan infrastructurele kapitaalgoederen (BIK) 2024-2027. In het najaar 2022 bieden wij het geactualiseerde BIK over de jaren 2024-2027 aan Provinciale Staten aan.

Overijssel

Paragraaf Kapitaalgoederen

Beknopt overzicht, wel inzicht ook in vervangingsinvesteringen

Vergeet de paragrafen niet (4)

11

P&C sessie
StatenlidNU
Henk Boshove
16 mei 2024

Financiële planning

Op basis van de hiervoor genoemde uitgangspunten zijn de benodigde middelen voor het beheer en onderhoud hieronder in een meerjarig perspectief geplaatst:

Begroting Beheer en onderhoud 2023-2026

	Gelderland	2023	2024	2025	2026
Instandhouding (groot onderhoud)	Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen	15.943	23.057	24.427	24.427
Dagelijks beheer en klein onderhoud		24.179	24.179	24.179	24.179
Vaarwegbeheer	1 totaal overzicht	2.808	2.808	2.808	2.808
Totaal	Geen investeringen in tabel	42.930	50.044	51.414	51.414

bedragen x € 1.000

3.3.2 Provinciale wegen	▼
3.3.3 Assets Openbaar Vervoer	▼
3.3.4 Provinciale vaarwegen	
3.3.5 Provinciale gebouwen	▼

Utrecht Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen

Hierin is geen totaal overzicht opgenomen
Echter wel een zeer uitgebreide toelichting per categorie (zie hiernaast) en subcategorie
Met per categorie een financieel overzicht onderhoudskosten.
In deze overzichten geen info over investeringen

Bedragen x € 1.000,-					
Dienstjaar	2021	2022	2023	2024	2025
Jaarlijks en dagelijks onderhoud provinciale wegen	9.299	9.287	9.343	9.394	9.436
Groot onderhoud provinciale wegen	6.595	7.534	5.262	8.066	7.531
Jaarlijks en dagelijks onderhoud vaarwegen	2.731	2.721	2.713	2.713	2.713
Groot onderhoud vaarwegen	2.128	1.393	1.273	1.935	2.593
Jaarlijks en dagelijks onderhoud kunstwerken	3.411	3.571	3.731	3.891	4.051
Groot onderhoud kunstwerken	1.401	6.722	1.404	1.545	960
Onderhoud steunpunten en opstallen	822	888	888	888	888
Onderhoud provinciehuis	2.206	2.206	2.206	2.206	2.206
Totaal	28.594	34.322	26.819	30.637	30.377

Reserve groot onderhoud		
Bedragen x € 1.000,-		
stand reserves per 1-1-2022		
R. Groot onderhoud wegen		14.495
R. Groot onderhoud water		16.082
R. Groot onderhoud gebouwen		1.916
totaal		32.493

Vervanging en renovatie van kunstwerken
 Voor de vervanging en renovatie van kunstwerken, inclusief remmingwerken, is met ingang van het jaar 2011 door Provinciale Staten een investeringskrediet van € 8 mln. per jaar beschikbaar gesteld voor een periode van 20 jaar. De werken binnen dit programma (het meerjarenprogramma kunstwerken, MPK) zijn opgenomen in het uitvoeringsprogramma Verkeer en Vervoer.

Vergeet de paragrafen niet (5)

12

P&C sessie
 StatenlidNU
 Henk Boshove
 16 mei 2024

Fryslân

Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen

Overzicht met uitsplitsing naar categorieën en soort onderhoud

Info over reserve groot onderhoud

Info over investeringskrediet per jaar dat PS beschikbaar heeft gesteld

Vergeet de grafen niet (6)

13

P&C sessie
StatenlidNU
Henk Boshove
16 mei 2024

Onderhoud wegen

Bedragen x € 1.000	Realisatie	Begroting 2022	Begroting 2022	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	oorspronkelijk	na wijz.	2023	2024	2025	2026
Budget onderhoud wegen	17.359	12.046	12.660	12.326	12.547	12.547	12.878
	17.359	12.046	12.660	12.326	12.547	12.547	12.878

Investeringschema 2022-2026

	Bedragen x € 1.000				
	2022	2023	2024	2025	2026
<u>Strategie en beleid</u>					
N-261	985	0	0	0	3.100
Wegeninvesteringen	23.850	49.268	21.520	35.580	73.094
Steunpunten en districtskantoren	1.169	1.400	400	400	400
Materieel provinciale wegen	254	0	0	0	200
LED verlichting Wegeninvestering	1.000	3.000	0	2.416	0
Wegeninvesteringen	8.947	47.075	47.600	39.885	2.900
Wegeninvesteringen	5.000	5.572	0	0	0
Wegeninvesteringen	2.924	83.173	135.391	22.500	0
Wegeninvesteringen Busremise Breda (perceel)	6.455	0	0	0	0
Wegeninvesteringen Busremise Breda (Ontwikkeling)	2.000	13.000	26.200	0	0
Subtotaal E&M	52.584	202.488	231.111	100.781	79.694

Noord-Brabant

Voor wegen een totaalbudget

Daarnaast een compleet overzicht van investeringen

Er is ook een beknopt overzicht met alleen de onderhoudskosten gebouwen

en idem

onderhoudskosten vaarwegen

Vergeet de paragrafen niet (7)

Zuid-Holland

Uitgebreide Paragraaf Kapitaalgoederen
Overzicht kosten, investeringen, grafiek,
relatie met egalisatiereserve, aankondiging
nieuwe Nota ÉN stevige risico-waarschuwing.
Belangrijk om te lezen als PS EN om te kijken
wat de Jaarstukken hierover melden

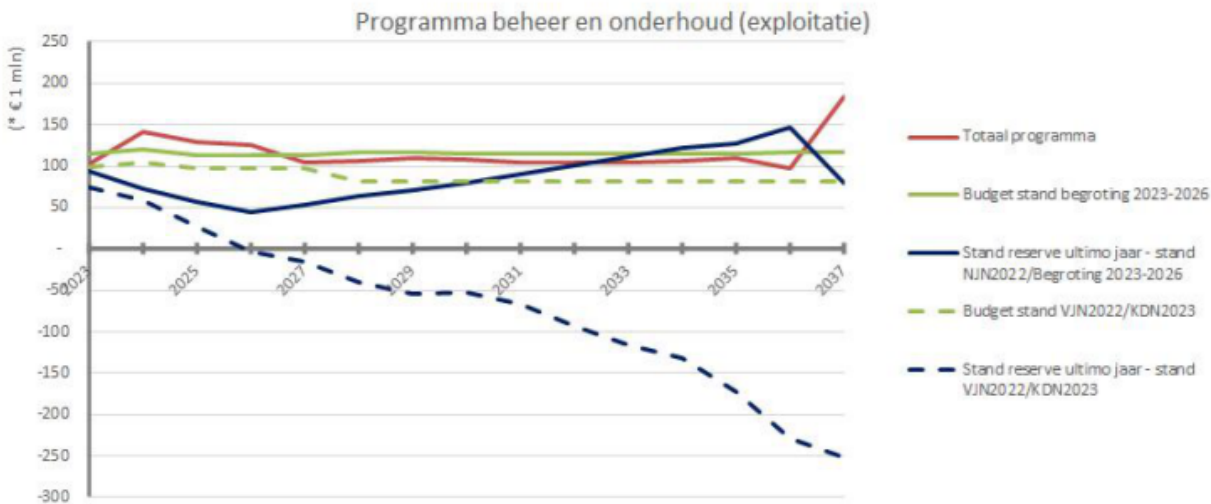
14

P&C sessie
StatenlidNU
Henk Boshove
16 mei 2024

(bedragen x € 1.000, prijspeil 1-1-2023 obv indexatie 2022 van 11,6%)	2023	2024	2025	2026
Dagelijks beheer en onderhoud, exploitatie	42.150	43.447	42.448	41.757
Planmatig onderhoud, exploitatie	60.427	98.519	87.522	83.322
Totaal netto exploitatie-uitgaven	102.577	141.966	129.971	125.079
Egalisatiereserve beheer en onderhoud				
Storting in (+) of onttrekking uit (-) de Egalisatiereserve beheer en onderhoud	12.130	-21.073	-16.448	-12.212
(bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
Investerings				
Planmatig onderhoud (netto investeringen in jaar activeren) *	32.603	48.643	54.801	46.811

* De investeringskredieten binnen beleidsdoel 2-2 voor aanleg nieuwe infrastructuur en functionele verbeteringen aan bestaande infrastructuur die gelijktijdig met het planmatig onderhoud worden opgepakt, zijn in deze tabel niet opgenomen.
Het grillige verloop van de investeringskredieten wordt veroorzaakt door het moment van activeren van een onderhoudsproject. Vanaf 2014 worden de investeringsmaatregelen in een project geactiveerd (geïnvesteerd) in het jaar van ingebruikname.

De huidige technische staat van het wegenareaal gaf de afgelopen jaren geen aanleiding voor het uitvoeren van planmatig onderhoud (exploitatie). Dit betekent dat er minder dan gemiddeld exploitatiemiddelen nodig waren. Het overschot aan exploitatiemiddelen is daarom toegevoegd aan de Egalisatiereserve. Ultimo 2022 is de begrote stand van de Egalisatiereserve € 81 mln. Vanaf begrotingsjaar 2024 wordt weer meer planmatig onderhoud uitgevoerd dan aan structurele middelen beschikbaar is. De Egalisatiereserve daalt hierdoor en zal vanaf 2027 weer langzaam stijgen. In 2037 is het eerste grote planmatig onderhoud aan de Rijnlandroute voorzien. Dit zal een fors beslag leggen op de middelen in de Egalisatiereserve. Het onderhoudsprogramma wordt jaarlijks opnieuw berekend op basis van de actuele onderhoudsprogrammering. Dit kan leiden tot verschuivingen in de inzet van middelen in de tijd.

In de onderstaande grafiek wordt de ontwikkeling van investeringsmiddelen weergegeven. Naar verwachting zijn de beschikbaar gestelde investeringsmiddelen over de looptijd van het MJOP voldoende om het vervangingsprogramma (oevers en funderingen) te kunnen uitvoeren. Wel moeten hiervoor investeringskredieten uit de toekomst naar voren worden gehaald. Dit leidt tijdelijk tot extra kapitaallasten. Dit vraagstuk voor dekking van de benodigde investeringskredieten zal worden betrokken in Nota onderhoudsscenario's provinciale infrastructuur 2024-2038. Zoals in de NOK beschreven, zijn voor de vervanging van beweegbare kunstwerken geen investeringsmiddelen gereserveerd.

Risico's en weerstandsvermogen (1)

15

P&C sessie
StatenlidNU
Henk Boshove
16 mei 2024

Waarom zou je eigenlijk een risicoparagraaf maken
+
risico's in kaart brengen en vertalen naar euro's
als je (meer dan genoeg) weerstandsvermogen hebt?

Hoe wordt PS in de provincies meegenomen in het ontsluiten van aard en omvang van de gesignaleerde (en gekwantificeerde) risico's? Vaak is de overzichtstabel het eerste wat PS leden opvalt in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing (tussen alle tekst is een tabel erg fijn)

Op dit onderdeel zijn allerlei soorten wielen uitgevonden in Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing:

...**véél** eigen gewoonten?

In het onderstaande overzicht wordt de top 10 van het aantal risico's gepresenteerd. Dit zijn de risico's met de hoogste impact op het benodigd weerstandsvermogen. Deze risico's zijn samen goed voor circa 61% van de berekende omvang van het benodigd weerstandsvermogen. De Financiële Klasse is bepaald op het maximaal financieel risico. Als het verwachte financieel gevolg bekend is, is dat ingevuld onder financieel gevolg. Zo niet, dan is het maximale financieel gevolg ingevuld.

Provincie Utrecht Jaarstukken 2022

Nr.	Risico	Kans Klasse	Financiële Klasse	Financieel gevolg	Invloed
1	Achterblijven van de reizigersopbrengsten in de concessie	10% - 30%	> € 5 mln.	Max € 20,0 mln.	20,39%
2	Garantiefonds Energie	10% - 30%	> € 5 mln.	€ 3,9 mln.	11,48%
3	Er vindt een cyberincident plaats	30% - 50%	€ 2,5 mln. - € 5,0 mln.	Max € 5,0 mln.	8,60%
4	ICT- gerelateerde voorvallen	0% - 10%	> € 5 mln.	Max € 10,0 mln.	3,44%
5	Uitlekken van vertrouwelijke informatie	10% - 30%	€ 2,5 mln. - € 5,0 mln.	Max € 5,0 mln.	3,52%
6	VBS woonwijk, hogere plankosten	30% - 50%	€ 1,0 mln. - € 2,5 mln.	€ 1,0 mln.	3,16%
7	HvdH/VBS wijziging bomenbalans	10% - 30%	€ 2,5 mln. - € 5,0 mln.	Max € 3,0 mln.	3,13%
8	Baggerdepot oostelijke Vechtplassen	0% - 10%	€ 2,5 mln. - € 5,0 mln.	€ 3,5 mln.	2,54%
9	Tegenvallend fondsrendement ROM	10% - 30%	€ 2,5 mln. - € 5,0 mln.	Max € 4,0 mln.	2,33%
10	(HvdH) Project Oude Tempel: hogere opbrengst gronduitgifte	10% - 30%	Geen negatieve financiële gevolgen	€ -1,97 mln.	2,28%

Risico's en weerstandsvermogen (2)
Gras groener bij de burens?

16

P&C sessie
StatenlidNU
Henk Boshove
16 mei 2024

Utrecht: Compacte tabel. Overzichtelijk.
Veel provincie specifieke risico's

Utrecht kies voor indeling in KANS & FINANCIËLE KLASSE

Als achterblijven reizigersopbrengsten zo'n hoog risico is -> hoe goed/actueel is dan de periodieke info hierover? Ook aandachtspunt PS?

Gelderland

Slechts 6 risico's in tabel

Geen € in tabel. Risico's kennen %. Wel te herleiden
Alleen MAX gevolg in beeld.
Ingeschat risico niet

TOL als hoog risico. Relatie met inhoud op PS niveau?

Nr. Risico

Provincie Gelderland Jaarstukken 2022

		Kans van optreden (%)	Maximaal financieel gevolg	Invloed op weerstandsvermogen (%)
1.	In de toekomst tegenvallende tol-inkomsten van de A15	5%	€ 60.000.000	54,50%
2.	Faillissement financiële instellingen waarvan de provincie obligaties heeft	3%	€ 35.000.000	28,02%
3.	Verlies van (een deel van) het kantoorgebouw van de provincie Gelderland (Gelders Huis)	1%	€ 7.500.000	2,02%
4.	Faillissement opdrachtnemer concessie OV	10%	€ 3.400.000	12,55%
5.	Datalekken vertrouwelijke of privacygevoelige informatie	10%	€ 1.000.000	2,66%
6.	Faillissement van zorginstelling waarvoor de provincie garant staat	10%	€ 136.134	0,25%

Grootste risico's weerstandscapaciteit

Risico's met grootste invloed op benodigde weerstandscapaciteit		
Omschrijving risico	Invloed op benodigde weerstandscapaciteit	Kerntaak
Overijssel Jaarstukken 2022		
EHS / Ontwikkelopgave Binnen de ontwikkelopgave komen risico's rondom verwerving, inrichtingsmaatregelen, eindbeheer en verbetervoorstellen naar voren.	21%	Gebiedsontwikkelingen
Concessie en contractbeheer openbaar vervoer Verminderde reizigersopbrengsten, rijksbezuinigingen en ontwikkelingen ten aanzien van indexering	13%	Mobiliteit
Cyber Het langdurig onbeschikbaar zijn van bedrijfskritische processen danwel processen die de rol van de Provincie in het openbaar bestuur kunnen beïnvloeden. Voorbeelden hiervan zijn succesvolle systeemhack, DDos-aanval, phishing en andere vormen van cybercriminaliteit of het opgetreden datalek.	9%	Kwaliteit openbaar bestuur
Tecbase De provincie neemt risicodragend deel in de gemeenschappelijke regeling Technology Base en dient de risico's in de onderliggende grond- en luchthavenexploitatie op te vangen via het weerstandsvermogen.	9%	Regionale economie
N760 Er zijn meerdere risico's van dit project die de provincie financieel kunnen raken.	8%	Mobiliteit
MAVKW - Machine richtlijn Er zijn meerdere risico's van dit project die de provincie financieel kunnen raken.	7%	Mobiliteit
Omgevingswet Er zijn meerdere risico's van dit project die de provincie financieel kunnen raken.	6%	Ruimtelijke ordeing en waterbeheer
Kanaal Almelo de Haandrik Provincie Overijssel dient schade bij omwonenden Kanaal Almelo de Haandrik te vergoeden.	6%	Mobiliteit

Risico's en weerstandsvermogen (3)
Gras groener bij de burens?

17

P&C sessie
StatenlidNU
Henk Boshove
16 mei 2024

Overijssel

Concrete risico's, provincie specifiek

Geen vertaling naar euro's (is wel af te leiden met rekenmachien)

In tabel geen totaalbedrag (staat verderop in tekst)

Koppeling met programma's in tabel

Flinke risico's m.b.t. EHS en OV
Wat betekent dit voor de inhoud van beleid
Behalen doelen, Benodigd budget?
Hoe werkt de provincie eraan om risico's te managen, te verminderen, te laten verdwijnen?

Risico's en weerstandsvermogen (4)

Gras groener bij de buren?

18

P&C sessie
StatenlidNU
Henk Boshove
16 mei 2024

Tabel 4. Geïdentificeerde risico's

Groningen Jaarstukken 2022	Begroting 2023	Jaarstukken 2022			
	Impact (in € miljoen)	Waarde (in € miljoen)	Kans (percentage)	Impact (in € miljoen)	Incidenteel/ Revolverend
A. Financieringsrisico's					
A 1-1 Leningen, garanties en waarborgen	5,13	54,33	17,6%	9,55	incidenteel
A 1-2 Leningen, garanties en waarborgen	6,30	52,50	7,4%	3,90	revolverend
A 2 Verbonden partijen	12,00	60,00	20,0%	12,00	revolverend
A 3-2 Effecten rijksontwikkelingen	0,20	-	-	-	
A 4 Exploitatie Openbaar Vervoer	6,60	-	-	-	
B. Beleidsvoeringsrisico's					
B 1 Afvalbedrijven	6,10	54,23	10,9%	5,90	incidenteel
B 2 IBOI indexeringsverplichting	0,64	-	-	-	
C. Juridische risico's					
C 1 Claims	0,94	45,40	2,8%	1,25	incidenteel
D. Structurele risico's					
A 3-2 Effecten rijksontwikkelingen	1,00	-	-	-	
Totaal Incidentele risico's (A1-1, B1 en C1)		153,96		16,69	
Totaal revolverende risico's (A1-2 en A2)		112,50		15,90	
Totaal Incidentele en revolverende risico's		266,46		32,59	

Onderscheid incidentele risico's en risico's revolverende fondsen.
Slechts 3 a 4 specifieke risico's in tabel
Vergelijkende cijfers opgenomen vanuit Begroting 2023

Tabel 2.3: Totaaloverzicht risico's (bedragen € x 1 mln.)

Aandachtsgebied	Inschatting risico's	Voorziening	Reserve	Onderdeel weerstandsvermogen
Verbonden partijen (excl. Leningen)	75		75	
Leningen/garanties	19	7	12	
APPA	10	10		
Debiteuren	15	15		
Grondbeleid	13	13		
Groot onderhoud	7		7	
Overig (uitvoering programma's etc.)	13			37
Totaal	152	45	94	

* Het totaalrisico ad € 37 mln. dat opgenomen is in het weerstandsvermogen, is (tekstueel) nader gespecificeerd in tabel 2.4.

Tabel 2.4: Belangrijke risico's voor het weerstandsvermogen en risicobeheersing

Aandachtsgebieden	Risico
1. Regionale economie	Europese programma's
3. Regionale bereikbaarheid en OV	Maaslijn
	Concessie
	Oekraïne crisis
4. Ruimtelijke ontwikkeling	Grondbeleid
	Bodemsanering
8. Financiën en overhead	Provinciefonds
	Loon- en prijsindexering
	Opcenten MRB

Limburg
Jaarstukken 2022

In tabel geen inzicht in de omvang in euro's m.b.t. risico's
Geen specifieke risico's benoemd (alleen aandachtsgebieden)

Nr.	Financiële risico's (bedragen x € 1 mln)		Max. schade	Kans van optreden	Effect netto (i)	Effect netto (s)	Beleids- doel
2	Renterisico	s	2,8	0-25%		0,4	8
6	Deelnamerisico InnovationQuarter	i	28,1	0-25%	0,5*		4.1
9	Risico's informatieveiligheid	i	1	0-25%	0,1		8
10	Risico gekoppeld aan de provinciale opgave Energietransitie	i	28,8	0-25%	PM*		3.2
12	Lagere uitkering provinciefonds	s	5	25-50%		1,9	8
13	Lagere opbrengst MRB	s	3,8	25-50%		1,4	8
14	Waardeontwikkeling grondaandeel Zuidplas	i	21,2	0-25%	2,7		6.3
16	BRZO / RIE-bedrijven kunnen niet meer aan vergunningplicht voldoen	s	15	25-50%	5,6		7.1
17	De Europese Commissie kan subsidiabiliteit van uitgaven betwisten	i	2,55	0-25%	0,3		4.1
18	Omgevingsrisico's vergunningverlening, toezicht en handhaving	s	5	0-25%	0,6		7.1
19	Geen aflossing van garantstellingen	i	10,6	0-25%	1,3		8
20	Aansprakelijkheidsrisico ingeleend personeel	s	0,25	0-25%		0,03	8
22	Meerkosten a.g.v. onverwachte incidenten areaal	i	25	0-25%	3,1		2.2
23	Claims op subsidieregeling bedrijventerreinen	i	2,38	0-25%	0,3		4.2
30	Deelnamerisico ONW	i	0,9	0-25%	0,1		6.3
32	Rijksbijdrage subsidieregeling MIT	i	8,1	0-25%	1		4.1
34	Fonds Nazorg	i	5	25-50%	PM*		7.1
36	Datalek van persoonsgegevens	i	20	0-25%	2,5		8
37	Niet naleven privacywetgeving	i	1,5	25-50%	0,6		8
40	Prijs- en loonontwikkelingen	s	7,5	25-50%		2,8	8
	Totaal				18,7	6,5	

* Het risico wordt (deels) via een bufferreserve afgedekt.

Risico's en weerstandsvermogen (5) Gras groener bij de burens?

19

P&C sessie
StatenlidNU
Henk Boshove
16 mei 2024

Nr.	Beleidsmatige risico's	Incidenteel / structureel	Beleidsdoel
5	Deelnamerisico ROM-D Capital B.V.	i	4.1
8	Meerkosten als gevolg van onverwachte incidenten bij projecten in uitvoering	i	2.1
15	Natuuropgave realiseren binnen wettelijke verplichting	s	5.1
21	Doorlevering gronden TBO's	i	5.1
25	Informatieverzoeken Woo	i	1.1
27	Stikstofproblematiek	i	1
28	Opbrengstverliezen OV	i	2.1
33	Procedures Bibob	i	1.1
38	Transitiekosten OGO	i	8
39	Inwerkingtreding Omgevingswet per 2023	i	6.2
41	Arbeidscapaciteit	i	8

Zuid-Holland

Onderscheid beleidsmatige en financiële risico's
Uitgebreid overzicht met veel specifieke eigen risico's
Onderscheid in Incidentele risico's en structurele risico's

Werken met kans categorieën bij inschatting risico

Waarde aandeel Zuidplas als (voorbeeld van) relatief
omvangrijk risico -> verbinding met inhoudelijk dossier

Risico's en weerstandsvermogen (6)

Vergelijk en experimenteer + maak het voor PS op MAAT

20

P&C sessie
StatenlidNU
Henk Boshove
16 mei 2024

Volstrekt willekeurig 6 van de 12 provincies geselecteerd en naast elkaar gezet
Alle 6 een andere insteek, alle 6 een andere manier van presenteren
Als we de andere 6 er ook bij zouden pakken waarschijnlijk nog meer varianten

Wettelijk (BBV) is niet geregeld hoe je het moet insteken, aanvliegen, presenteren
Ook niet welke risico's je wel/niet moet opnemen & hoe je met risico-inschatting moet omgaan
Welk percentage waarschijnlijkheid (op totaal niveau) je moet toepassen
Of je onderscheid maakt tussen incidenteel / structureel en of je daar extra voor reserveert
Etc. etc.

Dat het HOE niet is voorgeschreven heeft voor- en nadelen
Één van de nadelen: het is niet zo maar te vergelijken (onderling of landelijk)

Één van de voordelen ->

JE KUNT HET AANPASSEN NAAR JE EIGEN VOORKEUREN & GEBRUIKSWENS

Geef als PS je wensen aan of leg vast in eigen kaders hoe je het wilt

Risico's en weerstandsvermogen (7)

Groener gras bij de burenen?

Nog even één mooi
(vind ik) voorbeeld
van een gemeente

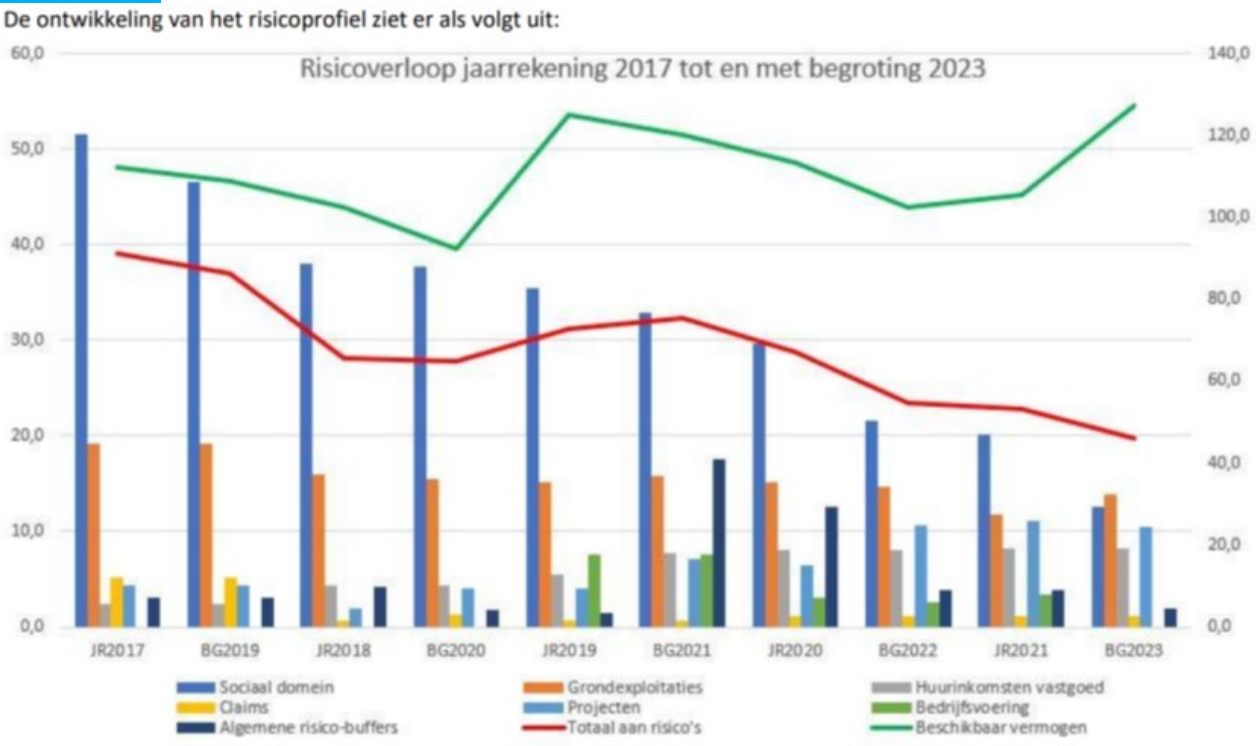
21

P&C sessie
StatenlidNU
Henk Boshove
16 mei 2024

Gemeente Breda

Bedragen x € 1 miljoen

Nr.	Risico's	Jaarrekening 2020	Begroting 2022	Jaarrekening 2021	Begroting 2023
Grondexploitaties					
1	Vastgoedontwikkeling	15,1	14,7	11,8	13,9
2	Claims	1,1	1,1	1,1	1,1
Sociaal Domein					
3	Sociaal Domein	29,6	21,6	20,1	12,6
Derden					
4	Huurinkomsten en leegstand gemeentelijk vastgoed	8,1	8,1	8,2	8,2
5	Verbonden partijen (GR'en)	1,9	1,3	1,3	1,2
Projecten					
6	Projecten	6,4	10,7	11,1	10,4
Overige risico's					
7	Implementatie omgevingswet	0,1	pm	pm	pm
8	Klimaatrisico's	0,8	1,0	0,8	0,8
9	Achterstand verharding			1,8	2,0
10	Bedrijfsvoering	3,0	2,6	3,4	
11	Cyber risico's	0,8	0,8	0,8	0,8
12	Fiscale risico's	1,0	0,9	0,3	0,3
13	Fluctuaties gemeentefondsuitkering	1,4	1,4	1,4	1,4
14	Buffer risico's Corona	12,5	3,8	3,8	1,9
15	Garantstellingen	pm	pm	pm	pm
16	Historisch hoge inflatie				pm

- De primaire as -links (0,0-60,0)- toont de bedragen x 1 miljoen per risicogroep (kolommen).
- De secundaire as -rechts (0,0-140,0)- toont het totaal aan risico's (de rode lijn) en het beschikbare vermogen x 1 miljoen (de groene lijn). Het verschil tussen beide lijnen is het weerstandsvermogen.

Reserves, voorzieningen, risico's anders zien

22

P&C sessie
StatenlidNU
Henk Boshove
16 mei 2024

Als je als PS / Statenlid bij reserves, voorzieningen, investeringen en risico's goed wilt begrijpen wat er staat, wat er bedoeld wordt en wat de relatie is met inhoudelijk beleid & beleidsdoelen is

....Dan maakt het vaak nogal uit hoe informatie wordt gepresenteerd & toegelicht. Zowel voor de kaderstellende rol als voor de controlerende rol van PS

Probeer belangrijke P&C informatie zo goed mogelijk (vanuit het perspectief PS) aangeleverd te krijgen m.b.t. inhoud EN vorm

Daar kun je zelf op inzetten, af en toe eens een werkgroep tegenaan gooien of proberen om de Auditcommissie op dit punt haar werk te laten doen

Huidige wijze van presenteren en toelichten is een gewoonte

Gewoontes zijn er om - met verstand - waar nodig te doorbreken 😊

Essentie snappen

Samengang met inhoudelijke doelen

Verbanden leggen

Beter inzicht

Verbandsvragen i.p.v. technische vragen

Beter debat

Betere kaders

Meer grip en zicht

Betere controle

A vibrant cartoon illustration of a red steam train traveling on tracks. Five children are on board, waving happily. A boy stands on the grass next to the train. The scene is set in a green field under a blue sky with fluffy white clouds.

Geef dat Jaarverslag wat liefde en aandacht
Meer inzicht vertalen naar slimme keuzes & actie

Have fun met P&C !

24

P&C sessie
StatenlidNU
Henk Boshove
16 mei 2024

KOP nooit in het zand steken..

Altijd in beweging blijven
als PS (samen met Griffie,
Auditcommissie, Rekenkamer, Accountant)

Henk Boshove
06 51369916
info@BusinessAct.nl